

facio, et ipse faciet, et majora horum faciet. Hæ ergo promissiones non possunt ad certum tempus limitari, alioqui posset quispiam dicere, solos Apostolos vera miracula facere potuisse, vel quidpiam simile; quod absurdissimum est. Ergo non pro solis prioribus Ecclesiæ seculis, sed pro omni ævo concessit Christus Ecclesiæ suæ, ut temporibus opportunis talia vera signa in ea fierent.

19. Dicent, promissiones has factas esse fidei, et ideo potestatem illam durasse in Ecclesia, quamdiu in illa duravit vera fides; postquam vero illa corrupta est, cessasse, et falsa miracula incœpisse. Hoc autem est in aliud errorum barathrum incidere; nam si Ecclesia vera fide carere incœpit, periit Ecclesia, contra verbum Christi: *Portæ inferi non prævalebunt adversus eam*¹. Dicent periisse veram Ecclesiam visibilem; sed jam satis ostensum est Christi veram Ecclesiam visibilem esse, eique Christum perpetuitatem usque ad finem promississe. Præterquam quod signa et miracula sensibilia esse oportet, atque ideo non nisi ab Ecclesia visibili vera miracula fiunt; illi ergo factæ sunt Christi promissiones, et in ea semper durabit potestas a Christo promissa.

20. *Miracula olim a pluribus Sanctis facta sunt.* — Si ergo potestatem negare non possunt, cur negant esse vera miracula, quæ his temporibus in Ecclesia facta sunt? Non enim pauciora signa veritatis in eis, quam in illis quæ in antiqua Ecclesia fiebant, conspiciuntur. Nam imprimis facta sunt per viros sanctissimos, Benedictum, Bernardum, Franciscum, Antonium, et alios similes. Deinde frequenter facta sunt ad fidem persuadendam et in novis provinciis introducendam, ut de Anglia refert, lib. 9, Gregorius, fere proximus Bonifacii III antecessor; et similia fuisse postea in eadem provincia facta in ejusdem fidei confirmationem, auctor est Beda, lib. 5 Histor. c. 13; et Annales ecclesiastici referunt, cooperatione similium miraculorum in Flandria, Hollandia, aliisque provinciis, post tempora Bonifacii fuisse fidem introductam. Præterea, eadem veritatis indicia in posterioribus miraculis quæ in prioribus reperiuntur, nimirum, in miraculo suscitandi mortuum, evidentiæ præjacentis cadaveris mortui, et vera vivificatio, temporis duratione, et pluribus actionibus vitæ, et publica conversatione confirmata. Denique non minori fide digna

¹ Matth. 16.

historia hæc quam illa miracula esse probantur; ergo temere et impie omnia falsa judicantur.

21. *Miracula fiunt ad Christi gloriam vel fidei confirmationem, non ad Pontificis auctoritatem primario.* — Quod autem rex dicit, hæc miracula Ecclesiæ facta esse ad conferendam et extollendam Pontificis potestatem, non ita est: nam ordinarie fiunt vel in veræ fidei confirmationem et propagationem, vel in Christi gloriam et honorem; sæpe etiam sunt effectus veræ et firmæ fidei, cui Christus promisit, Matth. 17: *Si habueritis fidem sicut granum synapis, etc.* Aliquando fiunt ex Dei misericordia, volentis talia beneficia indigentibus et petentibus miraculose concedere; aliquando ad ostensionem sanctitatis alicujus personæ, quam Deus ad aliorum exemplum et consolationem manifestare vult. Dico autem ordinarie hoc ita esse, quia cum articulus de primatu Pontificis ad fidei dogmata pertineat, et ad veræ fidei et Ecclesiæ confirmationem notitia ejus maxime necessaria sit, etiam in illius veritatis confirmationem potuerunt vera miracula fieri, quoties opportuna vel necessaria juxta divinæ providentiæ dispositionem fuerint. Ac denique, quamvis vera miracula non semper propter illum finem fiant, nihilominus quatenus fiunt a ministris Ecclesiæ Pontifici obedientibus, et ejus auctoritate prædicantibus, satis eandem veritatem de Primatu ejus confirmant. Quis ergo non videat quam sit execranda calumnia, miracula Catholicæ Ecclesiæ cum signis Antichristianæ bestię comparare?

22. *Excommunicationes a Pontificibus excussas, ignem esse de cælo, rex Jacobus commentatur.* — Quia vero Joannes inter signa illius bestię unum peculiare designavit, dicens: *Ut etiam ignem faceret de cælo descendere in terram in conspectu hominum*, egregiam profecto his verbis rex affinxit interpretationem, dicens: *Nempe fulmen excommunicationis, cujus tanta vis est, ut thronis exturbare principes valeat, adeo ut omnes pro hæreticis occidendi sint et exurendi, qui bestię nolunt imaginem adorare, hoc est, summam ejus potestatem nullis limitibus circumscriptam.* In quibus duplex metaphora indicatur, quæ si in allegorico sensu affertur, parvi momenti est ad persuadendum, eadem enim facilitate qua fingitur, contemnitur, quia solum ad maledicendum a Protestantibus excogitata est; si vero sensus ille ut litteralis proponatur, valde ridiculus est, et intentioni Spiritus

Sancti, ipsorumque Protestantium dictis repugnans. Utrumque breviter ostendo.

23. *Ignis ille apud D. Joannem non significat excommunicationem.* — Prima enim metaphora est, quia descendere ignem de cælo, per metaphoram dicitur esse excommunicationem fulminare. At hæc metaphora imprimis nova est, sine fundamento in Scriptura, vel Patribus, aut expositoribus, aut communi modo loquendi. Quis autem credat Joannem usurpasse verba in sola illa metaphorica significatione, quam sibi nuper Protestantes pro sua libidine, et solum ad irridendum confinxerunt? Deinde Joannes illud ponit ut signum novum, singulare, et admiratione dignum; at fulminare excommunicationem non est novum, nec singulare, cum etiam ab ipsis hæreticis fiat, unde nullam habet admirationem, cum quotidianum sit. Imo, si illud est antichristi signum, profecto ante Bonifacium III cœpit Antichristianismus. Nam prius Innocentius I contra imperatorem excommunicationem fulminavit. Denique bestia illa faciet ignem de cælo descendere, dæmonis arte et potestate; fulminatio autem excommunicationis fit potestate a Christo concessa, et in virtute verborum ejus: *Si Ecclesiam non audierit, etc.*, Matth. 17. Ergo Joannes non de hoc signo loquitur, nec metaphora est verisimilis.

24. *Instantia.* — *Solutio.* — Dicet forte rex hæc vera esse de justa et ordinaria excommunicatione, se autem loqui de fulmine illius excommunicationis, cujus tanta est vis, ut thronis exturbare principes valeat. Sed contra primo, quia etiam talis excommunicatio potest esse justa et legitima potestate facta, ut supra ostensum est. Quanquam revera improprie dicitur excommunicatio ipsa exturbare a throno; nam, licet illi duo effectus tanquam duæ pœnæ ab eadem potestate procedant, et simul imponantur, distincti sunt. Nunc autem ut regi morem geramus, tanquam de uno loquimur. Itaque illud etiam fulmen vera et cœlesti potestate fit, et non est signum mendax, sed verum, ut probavimus; est ergo repugnans cum metaphora. Secundo, hoc signum, id est, hæc excommunicatio non fulminatur seu exhibetur in Ecclesia a prædicantibus vel fidelibus obedientibus Pontifici, sed a solo Pontifice, et ita secundum regiam accommodationem non exhibetur a posteriori bestia, sed a priori; at signum illud faciendi descendere ignem de cælo, non tribuitur a Joanne priori bestię,

sed specialiter secundæ; ergo talis interpretatio bestias confundit.

25. *Dum Pontifex colitur, imago bestię non adoratur.* — Altera metaphora regis versatur circa imaginem bestię, per quam rex summam Papæ potestatem significari vult. Hæc autem metaphora eisdem fere argumentis facile refellitur, tum quia nullum fundamentum auctoritatis, rationis aut probationis habet; tum quia recognoscere ac venerari hanc summam Pontificis potestatem non est novum in Ecclesia Christi, sed ante Bonifacium omnes præcedentes Pontifices eam imaginem induerunt, illaque potestate usi sunt, omnesque vere fideles illi paruerunt, ut in lib. 3 fuse probatum est. Ultra hæc vero, pugnant cum metaphora verba illa Apoc. 13: *Dicens habitantibus in terra, ut faciant imaginem bestię.* Quis enim Papistarum (ut isti loquuntur) aut verius Catholicorum docuit unquam fideles, ut facerent vel conferrent potestatem Pontifici, cum potius constanter doceamus solum Christum illam conferre? Non est ergo illa imago Pontificia potestas, sed aliquid quod arte et manibus hominum fieri potest. Nec dicere potest rex nihil aliud esse facere imaginem, quam potestatem recognoscere et confiteri, nam expresse Joannes duo distinguit, facere imaginem et adorare illam; at vero respectu potestatis, recognoscere potestatem, est venerari illam; ergo aliud est facere imaginem; unde fere evidens est, in illis verbis, *faciendi imaginem*, nullam esse metaphoram, ut supra dixi. Quod etiam valde persuadent sequentia verba: *Et datum est illi ut daret spiritum imagini bestię, et ut loquatur imago bestię.* Hæc enim aperte ostendunt sermonem esse de imagine materiali et sensibili. Quomodo enim fingi potest Ecclesiam dare spiritum potestati Pontificis, ut loqui possit, vel quippiam simile facere?

26. *Verba Apocalypsis expenduntur.* — Tandem in illis verbis considero duplex signum: unum, faciendi descendere ignem de cælo, et hoc signum dicitur secunda bestia facere, non per coactionem, sed per seductionem, ut inducat habitantes in terra ad bestiam primam ejusque imaginem adorandam, ut patet ex verbis illis: *Et seduxit habitantes in terra, propter signa quæ data sunt illi facere in conspectu bestię.* At vero fulmen excommunicationis non pronuntiatur ad inducendos homines per seductionem, sed per vim et coactionem, quæ major fit, si cum excommunicatione deturbatio a regno jungatur. Ergo non

quadrat metaphora excommunicationis cum tali signo. Aliud denique signum, scilicet, dare spiritum imagini bestiae, et facere ut loquatur, licet etiam sit ad seducendum, tamen ad coactionem progreditur, additur enim: *Et faciat ut quicumque non adoraverint imaginem bestiae, occidantur.* Et hic etiam non potest accommodari metaphora; nam Ecclesia non dat spiritum nec loquelam Pontifici, ut potestas ejus ad occidendos rebelles extendatur, sed potius ipse hanc potestatem suis ministris committit; est ergo ille Scripturae abusus, non interpretatio.

27. *Characterem bestiae obedientiam Pontifici esse rex confingit.* — Joannes loquitur de signo permanente, non de pura professione. — Deinde ultra procedit rex ad characterem Antichristi Pontifici accommodandum, dicitque characterem bestiae esse professionem obedientiae, quae Summo Pontifici fit. At Paulus, Hebr. 3, cum monuit fideles: *Obedite praepositis vestris*, non censuit professionem ecclesiasticae et christianae obedientiae esse Antichristi characterem, sed Christi. Veriorique ratione dicere possemus, juramentum fidelitatis, quo rex premit sui regni Catholicos, esse characterem Antichristi, quandoquidem sub specie professionis civilis obedientiae sibi debita, Vicarii Christi obedientiam negare compellit. Praeterea, ultra errorem, in quo accommodatio fundatur, repugnat Joannis verbis. Primo, quia vel per obedientiae professionem intelligitur solum modus ipse vivendi sub obedientia Pontificis, vel intelligitur aliqua specialis formula hanc obedientiam profitendi. Prior sensus non est juxta mentem Joannis, quia expresse loquitur de aliquo signo gestando a sectatoribus Antichristi, quo protestentur sectam et obedientiam ejus, ut supra visum est, et ex littera ipsa evidenter constat. Si autem per professionem intelligatur peculiaris forma promittendi obedientiam Pontifici, non quadrat cum verbis Joannis. Primo, quia Joannes ait, *omnes pusillos et magnos, divites et pauperes, liberos et servos*, gestaturos esse characterem bestiae; at vero specialis professio obedientiae ad Pontificem non exigitur ab omnibus fidelibus pusillis et magnis, sed a Pastoribus, vel Doctoribus ecclesiasticis, aliisque in simili gradu constitutis.

28. *Nemo sine illo ad contractus humanos admittetur.* — Secundo, character Antichristi ita esse debet communis et familiaris omnibus, ut sine illo nullus permittatur emere aut

vendere, etiam ad vitam necessaria. Unde notant Patres, in eum finem esse imprimendum, ut vel propter vitae sustentationem omnes homines illum suscipere cogantur, sicut nunc in Anglia coguntur Catholici ecclesias haereticorum adire, vel juramentum fidelitatis profiteri, ne bonis ad vitam necessariis, vel vita ipsa priventur; at in Romana Ecclesia, professio obedientiae ad Pontificem non exigitur ut homines possint emere et vendere, nec sub coactione amittendi necessaria ad vitam, sed in specialibus occasionibus, ubi ad securitatem doctrinae, gradus, vel muneris suscipiendi judicatur conveniens, postulatur; nulla est ergo hujus characteris ad illam professionem comparatio. Tertio, character Antichristi futurum est signum aliquod permanens manibus gestatum, vel fronti impressum, quod videri possit, ut homines ad dictos contractus admittantur; professio autem obedientiae est signum (ut ita dicam) transiens, quod in susceptione alicujus muneris semel exhibetur, postea vero nec in manibus, nec in fronte gestatur. Est ergo frivola characteris accommodatio.

29. *Opinio regis Jacobi de numero nominis Antichristi.* — Pervenit tandem ad numerum nominis Antichristi, et duas expositiones adhibet. Una est, ut ille numerus non sit nominis, sed personae Antichristi, id est, ut necessarium non sit in litteris nominis ejus illum numerum contineri, sed in ipsa persona, quia intra annos illius numeri, scilicet 666, venturus fuit Antichristus. Quam expositionem colligit ex eo, quod idem numerus, qui prius dictus fuerat *numerus nominis ejus*, postea dicitur *numerus bestiae*, ibi: *Qui habet intellectum, computet numerum bestiae*, et statim additur: *Numerus enim hominis est*, Apoc. 13. Et in his posterioribus verbis videtur rex per hominem, Christum Dominum interpretari; ait enim juxta hanc expositionem dici numerum hominis, quia est *numerus annorum Domini*¹. Sic autem ait impletam esse prophetiam in Bonifacio III, *qui primus* (ait) *se nominavit universalem Archiepiscopum, quo titulo S. Gregorius Antichristum fore cognoscendum praedixerat.* Atque illa quidem expositio nova non est; nam Joan. Annius et quidam alii illa usi sunt, ut ostenderet Mahometum fuisse Antichristum. Et licet illam regi permetteremus, nihil referret, ut statim dicam.

¹ Lib. 6, ep. c. 30.

30. *Negari non potest numerum illum esse nominis Antichristi.* — Negari autem non potest Joannem praedixisse numerum illum 666, futurum esse in nomine Antichristi; expresse enim dixit: *Aut numerum nominis ejus*, id est contentum in litteris nominis ejus, et ita intellexerunt illa verba omnes interpretes. Hoc ergo negari non potest, licet non repugnet per illum eundem numerum nominis mystice indicari aliquam proprietatem ad personam pertinentem. Unde si cum veritate aliarum prophetiarum vel historiae posset consistere, ut per illum numerum significaretur tempus ortus Antichristi secundum numerum annorum Domini, vel tempus durationis throni ejus, ut alii de Mahometo dixerunt, hoc quidem cum verbis Joannis non repugnaret. Tamen illud non ita esse, in Mahomete reipsum monstratum est, ut ostendit Pereira, disp. 5 de Antichristo. De proprio autem Antichristo, constat ex aliis prophetiis, juxta quas nec tam cito venire potuit, nec thronus ejus tanto tempore durabit, ut supra ostensum est.

31. *Numerus ille non est temporis adventus Antichristi.* — Juxta Protestantium autem accommodationem, clarum est non posse referri numerum illum ad tempus durationis Antichristi, quia opinione illorum jam duravit plus quam mille annis. Propterea ergo rex studuit numerum accommodare ad tempus ortus ejus. Verumtamen etiam hic sensus nullum fundamentum habet in textu, nam eundem numerum, quem prius vocavit *numerus nominis bestiae*, statim, brevitate causa, vocat *numerus bestiae*; cum vero subdit, eundem esse *numerus hominis*, per hominem non intelligit Christum, quis enim hoc unquam cogitavit? aut quo fundamento affirmari potest? Accedit quod neque in illo sensu veritas illi numero respondet, quia Bonifacius III anno 666 non sedit. Respondet primo, numerum illorum non ab anno nativitatis Christi, sed ab eo in quo Pompeius templum diruit, computandum esse. Sed hoc neque ratione subsistit; cur enim ab illo potius quam ab alio quovis tempore computandus est ille numerus? neque constanter est dictum, quia jam ille non erit numerus annorum Domini, sicut paulo antea dixerat. Ac propterea respondet aliter, sexaginta annis post Bonifacium, fuisse confirmatum regnum Antichristi, et ita fuisse numerum illum expletum. Sed hoc non minus frivolum et voluntarium est, quia neque Pontifices illis sexaginta annis post Bonifacium magis usurpa-

runt nomen universalis Episcopi, quam per centum, vel plures sequentes, neque potestate aut dignitate magis creverunt.

32. *Bonifacius nomen jam D. Leoni datum ab usurpante vindicavit.* — Praeterquam quod etiam falsum est, Bonifacium usurpasse nomen universalis Episcopi, quia solum ab alio usurpante vindicavit, et suae tantum Sedi posse congruere ostendit, licet non constet illo titulo usum fuisse. Quod si haec usurpatio appelleretur, non ille primo, sed Leo Papa ante plures annos illud nomen usurpasse dicendus erit, quia et Synodus Chalcedonensis titulum illum ei tribuit, ut supra ex Gregorio retuli, et ipse in suis epistolis universalis Ecclesiae Episcopum se nominat, quod perinde est. Falsum denique est Gregorium dicere, Antichristum titulo universalis Episcopi fore cognoscendum, sed verba Gregorii sunt: *Quisquis se universalem Sacerdotem vocat, vel vocari desiderat, in elatione sua Antichristum praecurrit, quia superbiendo se ceteris praeponebat.* Quo autem sensu Gregorius nomen illud reprehendit, jam supra declaratum est. Quidquid vero de vocabulo et usu ejus fuerit, ex illo loco Gregorii evidenter colligitur, Bonifacium non esse Antichristum, sed ad summum posse inferri, fuisse elatum, vel imitatione quadam praecurrisse Antichristum, ex quo aperte sequitur non fuisse Antichristum. Melius certe posset considerare rex, Gregorium ibi ponere ut notam Antichristi, quod *se Deum dicet*, et quod *Deus videri velit super omnes homines*. Quod nec Bonifacius neque ullus Pontificum hactenus fecit. Veriusque nos possumus illi objicere sententiam Athanasii, epist. ad Solitari. vit. agent., in superioribus commemoratam, ubi inter imagines Antichristi ponit *saecularem principem, primatum ecclesiasticum supra Episcopos usurpantem.*

33. *Contendit rex nomen Latinus continere numerum Antichristi.* — Aliam denique expositionem illius numeri nominis Antichristi admittit rex, eamque accommodat Pontifici, quia in hoc nomine *latinus*, graecis terminis scriptus, ille numerus continetur: *Quod recte* (ait) *cum Romana Ecclesia, cum Romana fide, et cum Latina liturgia congruit.* Sed quam sint haec omnia violenta et frivola, perspicuum est. Et imprimis bene notavit Bellarminus, *λατινός* graece non per *ei*, sed per *scribi*, et hoc modo non reddere numerum illum. Nihilominus tamen Aretas, suo c. 38 in Apoc., inter alia nomina, quae de Antichristo excogi-

tari possunt, nomen λατρίνος posuit; statim vero addidit oportere scribi per diphthongum (utique præter morem et proprietatem Scripturæ), ut possit illum numerum reddere. Deinde Joannes de nomine proprio Antichristi locutus est; nullus fuit autem Pontifex qui proprio nomine *Latinus* sit appellatus; communi autem nomine etiam rex Angliæ est Latinus, et Lutherus, et Calvinus fuit Latinus; cur ergo magis Pontifex quam quilibet illorum Antichristus censendus est propter nomen Latinum? Hæc igitur omnia, quæ de Antichristo, ejusque Antesignano, in illo cap. 13 dicuntur, sincere intellecta, evidenter ostendunt Antichristum, prout ibi describitur, nondum apparuisse, et toto cælo a Pontifice Romano distare; extortæ autem et violentæ interpretationes metaphoricæ Protestantium non minori claritate produnt errorem in quo isti homines cæci versantur.

CAPUT XX.

QUÆ CIRCA XIV, XV ET XVI CAPUT APOCALYPSIS REX NOTAT, DISCUTIUNTUR.

1. Finita tertia visione, priusquam rex ad quartam transeat, ex c. 17 sumendam, quædam ex c. 14, 15 et 16 arripit, quæ licet leviora sint, operæ pretium duximus illa notare, ut nihil quod ad causam pertineat, intactum relinquamus. In principio igitur cap. 14, prius narrat Joannes peculiarem gloriam sanctorum Virginum sibi manifestatam; deinde narrat visionem Angeli volantis per medium cælum, et habentis Evangelium æternum, et diem judicii annunciantis. Et in his duobus nihil occurrit annotatione dignum. Tertio, ait Joannes, et alius Angelus secutus est, dicens, Apoc. 14: *Cecidit, cecidit Babylon illa magna, quæ a vino iræ suæ potavit omnes gentes*, ubi rex notat, ruinam hanc Babylonis, quam hic Angelus prænuñciavit, esse interitum Antichristi. Per Babylonem autem vult intelligi Romam, ut in superioribus sæpius dixerat. Unde significat Antichristum Romæ, et in ejus incendio ac destructione esse interendum. Verumtamen Antichristum esse interficiendum Romæ, nova fictio est sine fundamento excogitata ad suspicionem aliquam pravam de Romana sede generandam. Antiqui enim in Oriente occidendum esse tradiderunt, ut ex Lactant., lib. 7, cap. 17 et sequentibus; et Hyppolit., Irenæo, et aliis antiquis colligitur. Hieronymus autem, Isaïæ

cap. 25, in monte Oliveti dixit esse occidendum. Potestque colligi ex cap. 11 Daniel., in fine, et ex cap. 11 Apocal., ut supra notavi. Et capite 19 dixit Evangelista Joannes, Antichristum vivum esse detrudendum in infernum, utique imperio Christi, ut Paulus, 2 ad Thessal., c. 2, significavit, et Daniel, c. 8, dicens: *Sine manu conteretur*. Si ergo per Babyloniam Romam intelligamus, tantum abest ut Romæ ruina sit interitus Antichristi, ut potius per illum, vel duces aut socios ejus abolenda, et igni tradenda sit, ut ex c. 18 Apocal. colligi potest. Nam, ut supra notavi, si Roma delenda est ante judicii tempus, non erit nisi tempore Antichristi, et ejus conatu, ut, extincto nomine Romano, ipse novam excellentioremque monarchiam erigere videatur. Si vero per Babylonem mundum hunc intelligamus, incendium illud Babylonis supponit jam finitum Antichristi persecutionem, et destructionem ac perditionem ejus; ergo neque isto modo ruina Babylonis erit interitus Antichristi.

2. In Apocalypsi ut in aliis prophetiis aliquando rerum ordo non servatur. — Post has vero duorum Angelorum voces et monita, tertius sequitur Angelus, tam supplicia in Antichristi sectatores superventura, quam beatitudinem eorum qui, patienter tribulationem tolerant, et mandata Dei custodientes, in Domino mortui sunt, denuncians. Et quoniam hæc discretio in judicio facienda est, ideo statim visio et representatio judicii subjungitur. Hæc vero, ut omnes expositores advertunt, magna ex parte per anticipationem dicta fuere; nam priusquam fiat judicium, præcedent septem plagæ, quæ capite decimo quinto in generali denunciuntur, et in capite decimo sexto sigillatim recensentur. Quas nunc explicare nostri muneris non est. Quia vero rex sensu earum allegorico ludit, advertito breviter, plagas illas ad litteram et proprie intelligi de tribulationibus et calamitatibus corporalibus et externis, ut fuerunt plagæ Ægypti, quibus illas comparant Irenæus, lib. 4, cap. 50; Andr., cap. 46, in Apocal., ubi singulas ita exponit, quem fere imitatur Aretas. Et merito, nam omnia, quæ ibi dicuntur, vere ac proprie possunt intelligi, et ideo ita sunt intelligenda. Nihilominus tamen illas plagas more suo rex in maledicta et opprobria sanctæ Ecclesiæ et Pontificis per suas allegorias convertit; non tamen omnes accommodat, sed quas pervertere et accommodare potuit, semperque eosdem errores supponit,

per bestiam Pontificem interpretando, per pseudopphetam vero Apostolicam Ecclesiam, et ita tenebras, in quinta phiala super sedem Antichristi effusas, dicit esse tenebras ignorantiae et erroris Ecclesiæ Romanæ. Ita enim solent hæretici ad excusationem sui erroris et pertinaciæ, Ecclesiam ignorantiae et cæcitatibus arguere; cum enim ipsi cæci sint, Ecclesiæ lumen videre non possunt, ut Augustinus sæpe contra Donatistas notat.

3. *Tenebræ in plaga quinta phialæ sensibiles erunt, non intelligibiles.* — Præterquam quod nec metaphora est necessaria, ut dixi, nec potest accommodari; nam illæ plagæ superventuræ sunt super bestiam et regnum ejus, id est, super Antichristum et homines ab eo deceptos, ut ibi dicitur. Unde jam supponent densissimas tenebras spirituales; non est ergo de illis sermo. Sed tenebræ, postea per phialam quintam effundendæ, erunt vere corporales, aut saltem temporales, quia vel super Jerusalem, ubi erit sedes Antichristi, et super totam illam regionem, sensibiles tenebræ et frequentissimæ effundentur; vel splendor humanus, et fama Antichristiani regni obscurabitur magnitudine calamitatum, a quibus non poterit Antichristus suis artibus subditos liberare. Unde fiet ut ingenti dolore omnes affligantur, ita ut *linguas suas præ dolore commanducent, et Deum blasphement præ doloribus et vulneribus suis, et non agant penitentiam ex operibus suis*. Quæ verba nunquam potuit nec poterit rex sine rubore ad Ecclesiam accommodare; facile autem intelligi potest, quam meliori analogia magisque in veritate fundata possent ad tenebras, et linguas, et blasphemias, et impoenitentiam Protestantium transferri.

4. *Phialam in Euphratem effusam miscent imperite Protestantes.* — Progreditur rex ad sextum Angelum, qui siccando Euphratem, *præparavit viam regibus ab ortu solis*, quod dicit esse impletum, *cum jam homo peccati captus est revelari, sublatis omnibus impedimentis, quæ possunt iter eorum*, id est, Orientalium regum, *ad invadendum illum monarcham remorari*. Ubi per *reges ab ortu solis*, se et similes reges rebelles Ecclesiæ Romanæ, eamque persequentes intelligit, ut inferius in quarta visione, pag. 121, clarius exponit. Et his regibus ait, parandam esse viam per effusionem illius sextæ phialæ, ut, sublatis impedimentis, Monarchiam Ecclesiæ (quam ipse Antichristi esse fingit) libere et inopinato invadant. Sicut Cyrus (ait) inopinato transitu

Euphratis Babylonem cepit, et Balthasarem, regem ejus, vasis ad Dei ministerium comparatis abutentem, atque ita tanquam in Dei templo sedentem, occidit.

5. *Reges de quibus ibi sermo est, non contra, sed pro Antichristo dimicabunt.* — In qua tota metaphora, ommissa ejus impietate et audacia, summam ignorantiam Protestantium sic exponentium adverte, quia non solum extra litteralem sensum suo arbitrio loquuntur, sed etiam contra illum verba accommodant. Nam reges illi, quibus per effusionem sextæ phialæ, et exsiccatione Euphratis via parabitur, non contra Antichristum incessuri prædicuntur, sed potius ad juvandum Antichristum in exterminatione populi Dei, sicut circa Danielis prophetias infra, cap. 22, notabimus, et sumi etiam potest ex verbis quæ Joannes paulo inferius subjungit: *Spiritus demoniorum procedunt ad reges totius terræ, congregare illos in prælium ad diem magnum omnipotentis Dei*. Et ita locum illum de convocatione omnium regum terræ, et præsertim Orientalium, per Antichristum faciendam ad debellandos omnes Christianos, omnes interpretantur. De qua convocatione, et ingenti ad prælium congregatione, sub nominibus *Gog* et *Magog*, mentionem fecit idem Joannes, c. 20, post Ezech., c. 38. Quomodo ergo quadrare potest metaphora, ut per reges ab Oriente venturos intelligantur hæretici contra Papam insurgentes? quid magis frivolum magisque ridiculum dici aut cogitari potuit?

6. Accedit quod illi reges non congregabuntur, quando Antichristus incipiet revelari, sed postquam Antichristus ab universo mundo agnitus, et per suum pseudopphetam satis publice prædicatus fuerit; imo, postquam jam cœperit per alias tribulationes regnum ejus affligi, ut ex præcedentibus phialis et sequentibus verbis manifestum est; at isti hæretici orti et congregati sunt, antequam Antichristus notus esset, vel revelari inciperet; ipsi enim primi fabulam illam confinxerunt, et thronus, cui ipsi nomen illud imposuerunt, semper fuit notissimus Ecclesiæ, et nihil eorum, quæ per phialas illas prædicuntur, passus est. Denique illorum regum congregatio futura est in *prælium ad diem magnum omnipotentis Dei*, quando nimirum Christus de illis triumphabit, simulque *Gog* et *Magog* destruet. At hæresiarchæ isti nec in unum diem congregati sunt, et longe ante tempora diei magni Dei prodierunt. In hoc ergo solum conveniunt cum illis regibus, quod revera contra Chris-